

Kontaktperson

Enheten för lednings- och ärendestöd

Karin Rosqvist

010-2241331

karin.rosqvist@lansstyrelsen.se

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande över delbetänkandet SOU 2016:48 Regional indelning (Fi2016/02568/K)

Länsstyrelsen Skånes viktigaste synpunkter

Länsstyrelsen Skåne tillstyrker förslaget om att bilda nya län, men avstyrker att de ska bildas 1 januari 2018. Länsstyrelsen anser istället att **samtliga** nya län ska bildas samtidigt den 1 januari **2019**. Motiven till dessa ställningstaganden är följande:

- Reformen bör genomföras samtidigt i hela landet, den 1 januari 2019.

Det är en omfattande reform som föreslås och det är därför viktigt att förslagen bearbetas väl i förväg. Effektivitetskäl talar för ett genomförande vid samma tidpunkt. Det saknas vissa grundläggande analysunderlag för att redan nu besluta om indelning i nya län per 1 januari 2018. En obalans mellan mycket stora och mycket små län/regioner kan också påverka kvaliteten på verksamheten, i synnerhet om situationen kvarstår under en längre tid. Förändringarna bör genomföras vid samma tidpunkt för samtliga län/länsstyrelser och landsting.

- Det är av vikt att statens roll i länen klarläggs.

Indelningskommitténs slutbetänkande bör ha överlämnats innan några slutliga beslut fattas. Ett beslut om länsindelning och vilka uppdrag statens regionala organisation ska ha bör tas samtidigt. Det är för många centrala frågor som kommittén ska återkomma till i sitt slutbetänkande och som behöver ett svar innan en ny länsindelning genomförs. Några exempel: Hur ska länsstyrelsernas uppdrag att samordna staten se ut? Hur ska samspelet ske mellan staten och regionledningarna? Hur ska länsstyrelsernas roll se ut i de nya länen? Hur ska länsstyrelsernas verksamhet organiseras och samverka i större län med uppemot 70 kommuner?

- Länsstyrelsen Skåne välkomnar en reform.

Länsstyrelsen vill betona att myndigheten välkomnar att Indelningskommittén har fått i uppdrag att föreslå en ny läns- och landstingsindelning. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att länsstyrelsernas uppdrag att samordna staten regionalt förtydligas, förstärks och utvecklas. Relevanta statliga myndigheter bör koordineras med den

nya läns- och landstingsindelningen för att stärka förutsättningarna för en framgångsrik samverkan.

Synpunkter per kapitel

Avsnitt 7.3.1

Samordnad statlig regional indelning

Många statliga myndigheter har redan lämnat den nuvarande länsindelningen och organiserar sig i stora regioner, dock med olika indelning. Vi behöver en regional samhällsorganisation som är samspelt och har en gemensam indelning.

För att hantera sektorsövergripande samhällsutmaningar behövs en tydlig, stark och samordnad statlig närvaro i de nya länen. Vilka kriterier som ska gälla för vilka statliga myndigheter som ska ha samma regionala indelning är inte självklar.

Myndigheterna har olika uppdrag och även olika krav på regional närvaro. En grundläggande förutsättning borde dock vara att så många statliga myndigheter som möjligt har samma geografiska indelning, framför allt de myndigheter som har behov av att samverka med varandra (se avsnitt 7.3.2 för fortsatt diskussion).

Avsnitt 7.3.2

Samordnad statlig verksamhet

Länsstyrelsen gör också bedömningen att länsstyrelsernas uppdrag att samordna staten regionalt bör förtydligas och förstärkas. Tilliten hos medborgare förutsätter ett ansvarsfullt och närvarande statligt regionalt ledarskap för viktiga samhällsutmaningar. Det är viktigt att staten agerar samlat gentemot kommuner med flera.

Ett samlat agerande och tidiga bedömningar underlättar kommuners, regioners och verksamhetsutövers arbete. Förutsättningarna för ett tydligt och samlat statligt agerande är effektiva och tydliga processer och etablerade kommunikationskanaler.

Några exempel på samhällsutmaningar som kräver ökad statlig samordning är:

- Mottagandet av asylsökande och nyanlända samt ökad integration
- Energiomställning för att uppnå klimatmålen
- Kompetensförsörjning och kompetenshöjning
- Kraftigt utbyggd järnvägsinfrastruktur och bredbandsutbyggnad
- Bostadsförsörjning

Samordningsuppdraget ska vara författningsreglerat

Eftersom länsstyrelsernas uppdrag att samordna staten regionalt bör förtydligas och förstärkas bör de nya länsstyrelserna ha ett tydligt samordningsuppdrag i sin

instruktion. Länsstyrelsen anser att det i varje län bör finnas en samordningsgrupp som ska ledas av landshövdingen och består av utsedda regionala chefer för berörda myndigheter.

Landshövdingarna bör alltså ha en författningsreglerad skyldighet att årligen sammankalla till möten med företrädare för berörda statliga sektorsmyndigheter i länen. I de berörda myndigheternas instruktioner ska det stå att de ska samverka med länsstyrelserna och de andra myndigheterna som ingår i samordningsgruppen.

I länsstyrelsernas samordningsuppdrag bör det också ingå att till Regeringen årligen rapportera en aktuell bild av tillståndet i länet, kopplat till nationella mål och viktiga samhällsutmaningar.

Avsnitt 14

Det regionala tillväxtarbetet i länet

I Ansvarskommitténs slutbetänkande (2007) slogs det fast att en ny samhällsorganisation med färre län inte skulle påverka den svenska folkstyrelsens grundläggande struktur. De nya regionkommunerna – liksom tidigare landstingen – skulle enligt kommittén även i fortsättningen vara jämställda med primärkommunerna, dvs. Sverige skulle förbli en enhetsstat med endast två nivåer.

I Indelningskommitténs delbetänkande saknas ett motsvarande, tydligt ställningstagande till frågan om den regionala nivåns framtida ställning i den svenska folkstyrelsen. Ett sådant ställningstagande är angeläget, både som en grund för en bredare diskussion om den svenska demokratins framtid och som vägledning i arbetet med att utveckla en tydlig ansvarsfördelning och goda samverkansformer mellan stat och kommunal sektor i de nya storlänen.

Samarbete för tillväxt och regional utveckling

Det regionala tillväxtuppdraget har i samband med att regioner bildats flyttats från länsstyrelserna till regionerna. Länsstyrelserna har det grundläggande uppdraget att främja länets utveckling och, mer konkret, uppgiften att fördela stöd genom landsbygdsprogrammet till såväl jordbruksverksamhet som landsbygdsutveckling i stort, klimatinvesteringar, avsättning och skötsel av naturreservat, kulturmiljöarbete och stöd i planering för bostadsförsörjning. Gemensamt med övriga statliga myndigheter skapar länsstyrelserna förutsättningar för tillväxt och utveckling.

Länsstyrelsen ser ett behov av större tydlighet när det gäller statens roll och uppdrag i relation till regionerna. God samverkan och tydlighet i uppdragen till myndigheter och kommunala aktörer krävs för att denna ordning med överlappande ansvarsområden långsiktigt ska kunna bestå och utvecklas på ett bra sätt.

Modellen att ge uppdrag till landsting istället för till myndigheter innebär i sig en försvagad statlig styrning, eftersom landstingen är självständiga offentlighetsliga organ som annars styrs via lagstiftning.

Att samtliga landsting föreslås ansvara för det regionala utvecklingsuppdraget innebär ett brett mandat att forma en regional utvecklingspolitik med egna avvägningar mellan de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna i samhällsutvecklingen. Detta markerar en tydlig maktförskjutning till en självständig regional nivå. En central fråga är hur ett starkare regionalt självstyre balanseras mot statlig närvaro, nationell likvärdighet och ett effektivt genomslag för nationella politiska beslut för en god samhällsutveckling i hela landet. Det finns en risk för att statens styrning på sikt försvagas vilket kan innebära att regeringens möjligheter att få genomslag för sin nationella politik i hela landet minskar.

Avsnitt 15.1

Länsstyrelsernas verksamhetsorter

Funktionen bör vara utgångspunkt för verksamhetens placering

Länsstyrelsen anser att det ska finnas en öppenhet för flera verksamhetsorter, framför allt i de län där det blir långa avstånd. Förutsättningarna i respektive nytt storlän påverkar om man ska behålla befintliga verksamhetsorter, flytta verksamhetsorter för vissa arbetsuppgifter eller förlägga verksamhet till nya orter.

När det gäller länsstyrelserna så bör vissa centrala funktioner, som länsledning och motsvarande funktioner, centraliseras till det nya länets naturliga centrum. Vissa andra verksamheter bör koncentreras till en verksamhetsort, en utgångspunkt bör vara de uppgifter som redan i dag är koncentrerade till vissa län. I övrigt bör placeringen styras utifrån behoven av närhet, synlighet och funktion.

Det finns också behov av en samordnad stat. Om statlig verksamhet i de nya länen läggs på olika orter kan det försvåra samverkan såväl mellan statliga myndigheter som med andra aktörer inom länet. Många verksamheter på länsstyrelserna har behov av geografisk närhet till medborgarna, kommuner och företag, och medarbetare på länsstyrelserna samverkar nära med företrädare för kommunerna. Det är viktigt att problematisera hur ett samlat agerande och samverkan ska fungera i de nya länen, inte minst i relation till kommunerna.

För de regioner där många län slås samman bör lokaliseringen av viktiga statliga verksamheter ses över samlat. Länsstyrelser, och övriga myndigheter, behöver vara innovativa när det gäller att använda nya digitala grepp för att skapa närhet med medborgare, kommuner och företag.

Detta yttrande har beslutats av landshövding Anneli Hulthén med stabshandläggare Karin Rosqvist som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsöverdirektör Göran Enander och enhetschef Johanna Pivén deltagit.

Anneli Hulthén

Karin Rosqvist

Denna handling har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrift